

והשותפים בה היו ח"כ שמואל פלאטור-שרון והקבלן אריה פילץ.
בניסיונותיו לבצע עסקות עבור החברה הכיר גונן את יואל ברקן, איש קיבוץ בית אלפא לשעבר, שהיה מכונאי בקיבוץ והפך לנציג משרד-החוזק במרכז אפריקה ול-יועצו הכלכלי של הקיסר בוקאסה.
ברקן, שבניתיים פרש מתפקידו ומתגורר ברפורטוגל ובישראל, המליץ על גונן בפני הקיסר. האלוף יצא לקיסרות בניסיון למכור לקיסר מטוסי ערבה מתוצרת התע"ש שייח-האוירית הישראלית. בוקאסה התעניין במטוסים מסוג זה המתאימים לצרכיו. החל מו"מ שבסופו אף הגיעה מישלחת מרכז אפריקאית לארץ. אלא שהעסקה לא יצאה לפועל. היא התפוצצה בגלל סירובה של ישראל להעניק אשראי לקיסר.

גם ניסיונותיו של גורודיש למכור לבור אקסה קומנדקרים ורובי גליל לא הצליחו. בגלל אותן סיבות. אלא שבניתיים נוצרו קישרי ידידות בין האלוף הישראלי ל-קיסר האפריקאי. באחד הלילות הם ישבו יחד בארמונו של הקיסר, שגונן יעץ לו בסידורי אבטחה, ניהל שיחה שהתמסכה כשמונה שעות. במהלך השיחה התעניין הקיסר: „אני חייל ואתה חייל, אבל ממה בעצם אתה חי? בטח לא מהעסקים האלה של ציוד בטחוני.“

„אני עוד לא יודע, אני מחפש“, השיב לו גונן.
„במה אני יכול לעזור לך?“ התעניין הר קיסר.
„יש לך יהלומים“, השיב לו גונן והקיסר צחק.
„ואם אתן לך יהלומים?“ שאל הקיסר.

נעשית בדרך פרימיטיביות. בעבודת-ידיים של הילידים. עתה ינצח אלוף צה"ל לשעבר, שמואל (גורודיש) גונן, על המיבצע הגדול ביותר של כריית היהלומים על שטח של 30 אלף קמ"ר בקיסרותו.

הקיסר

ארצו: יהלום בגודל של 138 קאראט. כריית היהלומים בקיסרותו

גובה התשלום. לטענת גונן איימו האיי-לינים לגרום לכך „שהפרוייקט יפול לים.“ אולם בגלל חלקם היחסי הנמוך בבעלות על החברה ופוייה-כוחו שהיה לו, המשיך גונן לגלגל את המיבצע בלעדיהם. כשי בשלב זה הם עדיין שותפים בחברה. עמרמי, העומד להיבחר כנשיא החברה, משוכנע כי מציאת היהלומים במרכז אפריקה וכרייתם עשויה לבסס את תעשיית היהלומים הישראלית ולמנוע את תלותה במקורות אחרים של חומרי-גלם, המוקצ-בים על ידי הסינדיקאטים.
העובדה שהם עומדים להקים מיפעל כרייה בהיקף כזה בקיסרותו של בוקאסה, שהפך את עצמו ללעג בעולם כשמינה את עצמו לקיסר ושאינו מקובל דווקא כשליט נאור. אינה מרתיעה אותם.

ניתנו כבר התחייבויות ותוקף הזיכיון עמד להיפקע. נדמה היה כי חלום היהלומים הקורצים נשמש מבין ידיו של גונן.
או הכיר גונן באקראי את היהלומן דוד עמרמי. עמרמי, 40, יליד פרס, עלה לארץ ב-1951. היה חבר בקיבוץ דליה ושירת בצה"ל בדרגת סמל. כשהשתחרר החל לעבוד בתור חותך יהלומים ובמרוצת הר שנים עבר בכל שלבי עיבוד היהלומים. ב-1965 הוא ירד מהארץ, חזר לאיראן. שם יסד את תעשיית היהלומים האיראנית. כשפתח את המיפעל הראשון לליטוש יהלומים. אחרי שבע שנים הפסיק את פעילותו וכעבור שנתיים נוספות חזר לארץ עם משימתו והתקבל כחבר בבורסת היהלומים. במסגרת פעילותו ניסה לחפש אחרי מקורות של חומרי-גלם ולקבל זיכיונות

ניכוי נחל

האלוף גונן (עומד, שני משמאל) ליד חייל קיסרי, מתבונן בדרך שבה מנסים ילידים בקיסרות המרכז-אפריקאית לפנות אבני נחל אדומות במי הנחל, בעזרת מסננת, כדי לגלות בתוכן יהלומים גולמיים.

יהלומים מלוא החוב

כשהוא שולף במלקחיים יהלום מתוך ערימת

גורודיש מתמחה באיתור יהלומים במיכרה יהלומים דרום-אפריקאי. הוא נראה בתמונה אבנים שנותרה אחרי סינון העפר מהמכרה.
אומר גונן: „לבוקאסה יש בעיה. הוא קיסר. הייתי לוקח יהלומים מהרב הראשי ולא ממנו. אבל אין לו. אני מכיר את בוקאסה אישית. מותר לי להגיד עליו מתוך היכרות מקרוב: הוא עשה את עצמו קיסר למטרות פנים. מסיבות שבטיות. זו הדרך היחידה בה יכול היה להבטיח את נאמנות העם. בניגוד למה שאומרים עליו הוא איש נבון מאוד, והכי חשוב: פרו-ישראלי.“
מי שמתנגד לקיסר בוקאסה צריך להתנגד גם לעשות עסקים עם השאח של איראן. זה שאין לבוקאסה נפט זה אולי היסרון שלו. אבל אולי יש לו יהלומים. אני חושב שיש צביעות בביקורת על שליט אפריקאי שאין לו את היכולת ליצור לעצמו תדמית חיובית באמצעות נפט או כסף.“

אפרים אילין יושב כיום בבריסל, שם הוא מנהל עסקי בניה גדולים. הוא האמין בגונן והסכים להשקיע בשותפות עימו. הוא מימן גם את נסיעותיו של גונן לקיסרות. בוקאסה עמד בהבטחתו. לפני כשנה העיר ניק לגונן זיכיון ל-25 שנה לכריית יהלום מים בשטח של 30 אלף ק"מ מרובעים ברחבי מדינתו. כשכלל קטע בשטח זה יש סטאטוס אחר. תמורת הזיכיון, אותו קיבל גונן רשמית מממשלת הקיסרות. הוא התחייב לשלם כ-30% מס מערך היהלומים שיגלה.

„אתה יכול להרים פרוייקט כזה? יש לך כסף? האם ראתה בכלל פעם יהלום?“
„לא“, הודה גונן.
„אתה יודע איך מוצאים אותם?“
שוב השיב גונן בשלילה. בו במקום הורה הקיסר להעמיד לרשותו את מכוניתו הפרטית ושני שומרי-ראש, מינה את גונן ליועץ לענייני מיכרות ושלה אותו לסוודר באתרים בהם כורים יהלומים.
הסוודר נמשך שלושה שבועות. למרות שלא היה לו מושג בכריית יהלומים הגיש גונן בתום הסוודר דו"ח בה הציע הצעות לייעול ואירגון שיטות הכרייה בג'ונגלים. תוך כדי אותו סוודר קנה גונן גם מעמד בקרב מלכי השבטים השונים השולטים על אזורי היהלומים.
„עשיתי זאת בדרך פשוטה“, מגלה גונן. „בשטחים האלה צריך ללכת ברגל. לפעמים 16 שעות ביממה. כשהייתי בצבא כמעט ולא הלכתי. אבל שם הייתי מוכרח ללכת. פשוט אי אפשר לנסוע בשטחים ההם. הגעתי למקומות שרגל אדם לבן עוד לא דרכה בהם. בכל מקום שהגעתי אליו שאלתי מי הציף. כשהיו מצביעים לי על המנהיג הייתי הולך איתו ומשיג אותו. מייד יצא לי שם: הגנראל הולך יותר מהר מראש השבט“, אמרו שם.
בתום הסוודר התוודעה גונן בפני הקיסר: „הייתי רוצה לקבל זיכיון לכריית יהלומים בארצך.“ בוקאסה הבטיח לשקול דבר. אולם עד שזכה גונן בזיכיון חלפה שנה. הוא פרש מהשותפות עם פלאטו ושקד, הקים חברה עצמאית משלו. יחד עם אפרים אילין, לשעבר איליהמכונות הישראלית, בניו רמי וארנון ואיש משלחת משרד הביטחון בארה"ב לשעבר, אלי קצירי.

לרב הראשי אין יהלומים

א לא שזיכיון לחוד וכרייה החוד. הסי-תבר שלהרמת הפרוייקט דרושות ב-שלב ראשוני כ-200 מיליון ל"י. אילינו, החברה שהקימו גונן והאילינים לצורך מי-חושב הזיכיון, התקשתה לגייס משקיעים. תחילה הצליחו לעניין חברת מיכרות בלגית גדולה. העוסקת בכריית מינרלים באפריקה, שבעליה כמעט נכנסו לעסק. ברגע האחרון הם פרשו, אחרי שאילין תבע ל-הגדיל את חלקו בחברה כדמי תיווך.
אחר כך נמצאו משקיעים אמריקאים. היתה זו חברה בשם אולטרה, שבראשה עומד ישראלי לשעבר, הנרי הרר, המתגורר בלוס אנג'לס. האילינים וגונן הצליחו ל-עניין אותם במיבצע. חתמו עמם על הסי-כמים ואף נסעו עמל למרכז אפריקה כדי לסייר באזורי הכרייה. אלא שאו הסתבר שלחברה אין מספיק הון משל עצמה והיא מתכוונת לגייס משקיעים אחרים. בינתיים